

Laat ons de euthanasiewet niet te lichtzinnig wijzigen

► Euthanasie bij dementerenden blijft een bijzonder moeilijk thema.

© hollandse hoogte

Patrick Loobuyck is moraalfilosoof, hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen en gastprofessor aan de Universiteit Gent.

PATRICK LOOBUYCK

In Watermaal-Bosvoorde vond deze week een familiedrama plaats. Een 74-jarige man schoot zijn vrouw van 75 door het hoofd en pleegde zelfmoord. De vrouw had de ziekte van Alzheimer en verbleef al een jaar in een OCMW-rusthuis (Het Laatste Nieuws, 11/2). Elke dag kwam de man haar bezoeken en maakten ze buiten een wandeling.

Na de dubbele wanhoopsdaad vond de politie twee afscheidsbrieven waarin de man uitlegt waarom hij met zijn vrouw uit het leven stapt. De vrouw had eerder euthanasie gevraagd, maar dat was geweigerd. Haar aftakeling werd de man te veel. 'Zowel voor

haar als voor mij was de ziekte te zwaar om dragen', zo schrijft de man. Film liefhebbers doet het denken aan *Amour*, het meesterwerk van Michael Haneke, waarin de kijker indringend wordt geconfronteerd met de vraag of er grenzen zijn aan de zorg voor elkaar, of er grenzen zijn aan een menswaardig leven en de dood een vorm van zorg kan zijn?

Deze tragische gebeurtenis zal aangegrepen worden om nogmaals een uitbreiding van de euthanasiewet te bepleiten. De Belgische wet laat euthanasie immers niet toe bij gevorderde dementie, omdat deze mensen onvoldoende autonoom en wilsbekwaam zijn. Ook de wilsverklaring biedt geen oplossing. Via de wilsbeschikking kunnen mensen enkel te kennen geven euthanasie te willen in het geval van een onomkeerbare coma. De wilsverklaring betreft situaties waarin mensen niet meer bij bewustzijn komen, maar is niet van toepassing bij een ernstig verstoord bewustzijn zoals bij dementie of andere hersenletsels.

Zelfbeschikking

Laat ons echter niet in de val van de casuïstiek trappen om al te lichtzinnig de wet te wijzigen. En dat geldt in beide richtingen. Net zoals we de recente Terzake-reportage (2/2) met de getuigenissen over de euthanasie van Tine Nys niet kunnen aangrijpen om de euthanasiewet zomaar te verstrengen, kan het voorliggende incident niet zomaar een reden zijn om de euthanasiewet uit te bereiden.

Deze voorvallen stemmen tot nadenken en kunnen een aanleiding zijn om een en ander grondig te bediscussiëren en te evalueren. Maar ze zijn op zichzelf onvoldoende en te particulier als argument om de wet te wijzigen.

Of we euthanasie bij dementerenden moeten toestaan, is een lastige vraag. De zelfbeschikking die een noodzakelijke voorwaarde is om op een euthanasievraag te kunnen ingaan, is in het geval van dementie minder of bijna niet meer aanwezig. Deze mensen zijn letterlijk zichzelf niet meer. Dat is de reden waarom sommigen vinden dat ze in dat geval op voorhand euthanasie mogen vragen, maar paradoxaal genoeg is dit ook de reden waarom euthanasie bij dementerenden zo moeilijk ligt.

Wie in een wilsverklaring vastlegt euthanasie te willen in het geval van dementie, vraagt eigenlijk euthanasie voor een - in meer of mindere mate - andere persoon. Maar wie ben ik om te beslissen wat er met mij moet gebeuren als ik deels iemand anders ben? Euthanasie bij dementie zal overigens onvermijdelijk aan bijkomende zorgvuldigheidseisen moeten voldoen. Het gradueel wegvallen van autonomie maakt het leven niet per definitie mensenwaardig. Soms is dementie pijnlijker voor de omgeving dan voor de betrokken persoon.

Hoe dan ook, dementerenden die niet depressief zijn en geen doodswens hebben, gaan we toch niet doden enkel en alleen omdat ze euthanasie in de wilsverklaring hebben staan? Er zal dus ook sprake moeten zijn van ondraaglijk en uitzichtloos lijden en van een doodsverlangen - maar als de persoon zelf onvoldoende autonoom en wilsbekwaam geacht wordt om dat kenbaar te maken, wie moet daar dan beslissingen over nemen?

Dementie is uitzichtloos en ongeneeslijk, en sommige mensen vinden dat het vooruitzicht dat ze dement worden gepaard gaat met ondraaglijk psychisch lijden. Volgens de Belgische wet kan

euthanasie daarom wel in een vroeg stadium - wanneer de persoon in kwestie nog voldoende autonoom en helder is. Zo is het destijds bij Hugo Claus gegaan.

De huidige wet verplicht ons dus om enerzijds te aanvaarden dat mensen in het geval van dementie vooraf en te vroeg euthanasie vragen en anderzijds te aanvaarden dat mensen langer en dementer leven dan ze eigenlijk gewenst hadden. Is daar een oplossing voor? We moeten erover spreken en nadenken. Laat ons genuanceerd en in een open debat met elkaar blijven zoeken hoe we het levenseinde verder kunnen humaniseren, zonder echter te vergeten dat we nooit helemaal aan de stuntelige tragiek van het sterven zullen kunnen ontsnappen.